

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.
За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње
10 фран. у злату, на по године
10 фран. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се поштанском
уштицом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, а коме је наручије, г.
Петру Рамадановићу, к. п. аген-
ту у Котор. Дописи се шаљу
уредништву. Рукописи се не вра-
ћају.

За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или на број од пет цео-
ра по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

Бесједа

Његовог Краљевског Височанства Књаза Господара приликом проглашења државних рефорама на Никољдан 1902.

Г о с п о д о,

Двије године су данас кад он приших на молбу Мога Државног Савјета, наслов Краљевског Височанства за Мене и Моје Насљеднике на Престолу. Ја обећах тога пута да ћу извести неке потребите реформе у нашем државном устројству, — по којима би смо се ми да сталнијој законској основи имали боље унапређивати и развијати. Државном развијању свуд је најпрви услов законско устројство. Књажевоке Владе и Државнога Савјета те сам тај Закон дао поправити и допуњити и данас га потписао. У овом Закону, међу осталијем кориснијем уредбама, тачно је означена министарска одговорност према Владарцу, бољег ради реда и управе ове земље.

За тим долази дијелење правде, а тој сам грна највишу Моју пажњу покљонио с допунама и додатцима, и законски јој уредио власт.

Но, није се Мени лако, Господе, било ријешити да потезом пера замијеним једно највише судско тијело, које се, скоро насљедствено, измјењивало на челу правде у нашој отаџбини од најдалјих времена. Све од удеса наше царевине, скоро до дана данашњег, вршили су правду у овој земљи наши бољи јунаци, војводе, сердари и прваци земаљски, а потоња је ријеч била нас Господар. — С њима су Моји стари вршили правду под кровом и под растовима, под ведрим небом и у логорима. — И тај исти начин суђења застао сам Ја и главом сам по њему доста пута поступао.

Засједања тих вршилаца правде блистала су виспирним здравим разумом горшата, гордошћу слободнијех људи и поносом куће и племена; блистала су с дивним народним поштом и сјајношћу оружја блистали и са урођеним красноречијем и, рећи ћу, правдом, јер да није и те било, ко би ондар сачињавао наш јуначки логор.

Пун најсрдачније захвалности и признања спрам тих старих обичаја и људи Ја се ријеших ово да се с њима растанем, јер дух времена и потребни развјатак државе захтијева данас друге људе, друге јунаке — јунаке науке, јунаке рада. У радове тих јунака отварају се данас врата мужевима из сваког поштеног стадежа нашега друштва. Ја хвалим, славам и славићу пришлост и садашњост пријезаца ове земље, али никоме не ћу бити очух, већ свакоме по заслуги и без разлике отац на огњишту Црне Горе.

Од Мојих нових вршилаца правде захтијевам да је дијеле тих, по Закону, под за то опредјељеним кровом, без сјајног оружја, без народног поштва, већ у скромној, цивилној, јевропској одјећи, без блеска другог осим онога са златних корица Светога Јеванђеља, измјешу два сребрна свијетњака на столу судском, без викања и надметања више пута намијењенима галерији, него ли олужби правде, — и да је дијеле јуначки.

Дијелити правду јуначки! запитаће се многи: што је то? — То је бит савјесно проиницут светињом правде; то је бит надахнут духом постојећих писаних и ненаписаних обичајних Закона. То је неустрашимост судије пред вољом самовоље или усовности.

Нека судија да главу, а душу никад па ни свом Господару. Тијело је „ручак гада пузећег“, а душа је искра Божества, која се има чиста и неоскрвљена повратити сватоме извору своме.

Сваки богодани и вољом народа подигнути Пријесто искључује самовољу и усовност; али опази ли се она и ту, свети је тада вадатак судије да против ње одлучно устане — јер и наш силни Цар Душан, у своме законикау, величанственом споменику негдашње наше моћи и јена славе, рече у члану 172:

„Сваке судије да суде по законикау, право како пише у законикау, а да не суде по страху царства ми.“

У то име и надању у главне вршиоце правде у Црној Гори, поткрепљавам данас ове у независности њиховог поступања, са Господарским обећањем, да ћу их у сталности оставити све док би они овај Мој налог ревностно и вјерно испуњавали. — Ова је моја одлука за вршење правде искрена. Бог, који надахива њом срца Господара и обичнијех људи, ана у ком је она степену од вада развијала у Мојој души. Она је увијек била Мој најтемељитији ослон; она Ми је аманет Божији и народњи и као човјеку и као Господару земаљском; она Ми је, заједно с круном, једно свето насљедство мојијех предака; — она стојер самосталности и кристализације наше Књажевине. Она је била мезамче Господара Светога Петра Мога Славнога Претка, као и оних пред Њим и после Њега, који се сљедише. Она, дакле, нека буде и остане темељем младоме развићу и напретку драге нам домовине.

Доста пута народи с неким чудноватим неповјерењем дочекивају добре и полезне одлуке Круне, кад друга пут објеручке примају ни боља, ни цјелисходнија рјешења. Но овом приликом, Ја позивам Мој народ да он покљони сву своју вјеру у ову нову допуњену основу државног закона о судској власти. Нека народ Мој има вјеру у Мене и нека добро знаде, да Ја нијесам далеко. Очинском бодросту могрићу Ја на све и оку Моме невоља неће умаћи.

Сви знате, сви сте чули да Ја нијесам дурбином гледао кад Моји храбри војници тврџаху велика дјела, па могу ли бит далеко од њих кад им се правда на домовима у мирно доба дијели?

Поправљени и допуњени Закон о устројству судова — и они Закони о грађанској и кривичној судској надлежности које сам данас потписао, као и допуњени Законик о судском поступку, који је већ израђен и који ће на снагу ступити 1. Марта идучег, донијеће народу моме многе благодети; особито они прекидају досадашње велике трошкове и дангубе и за најмање ситнице, а често из простог инада и тјесногрудости парничара —, што је било на велику штету народнога добростања, јер је врјеме злато.

Допуњени Закон о чиновницима грађанског реда, у ком се угарђује боље дисциплина чиновника и њихова пензија, у колико с једне стране обезбјеђује будућност чиновника и њиховијех удовица и сирочади, с друге стране јамчи народу да ће они бити само тачни и строги вршиоци Закона у служба државној и народној.

Најпослије сам потписао Закон о насљедству Престола Црногорскога, јер је требало народну вољу, историјом освештану, по обрасцу осталијех Јевропскијех Држава и писмено утврдити и ред Насљедства потање опредјелити, да се уклоне сва могуће будућа колебања и неизвесности у томе обзиру, пошто је чврста Династија у свакој Држави главни ослон њенога напретка. Овај сам Закон у два егземплара потписао, од којих ће се један чувати у Државној Архиви, а други у Дворској.

Са допуном ових основних Закона, које данас прогласујем на срећу и напредак Мога драгога народа, наступају нова времена. А прије но их предам на вршење у руке млађијем силама, находим се побуђен најсрдачније захвалити Мојему мудроме и ревностоме Великом Суду и његову Предсједнику, као и свијема досадашњим мојим судским чиновницима на њиховом дугачком и трудном раду и истрајности. Ови ће, Ја сам увјерен, из заслуженог умировљења с радостју пратити подвиге њихових младих замјеника за добро народно, и по потреби ће их подрепљивати врелијем савјетима стеченим дугим искуством.

могли су Вилхелму II да попуни недостатке свога образовања и да игра улогу, у којој би били неспособни Вилхелм I и Бисмарк заједно.

Сада су и највећи поклоници Бисмаркови принуђени да признају да циљеви Вилхелма II иду даље и шире него Бисмаркове. извор надахнућа дубље, сви погледи на свијет равнокрвније и цјеловидније Бисмарк се надахнувао пруском историјом и тежио је да завлада Европом и да превлада у Јевропи. Вилхелма II надахнува историја римске империје германског народа, као и историја освајања и насељавања Немцима већине земља старог свијета: господство у Јевропи и на Истоку а превласт у цијелој свијету. То су његове тежње!

Унутра је исправно главну погрешку Бисмаркову тако вјешти привлачењем њемачких католика, да су они сада на мање одани националној мисли него ли протестанти. Тим се поравнава јва између два скоро једнака дијела њемачке народности, произведен реформацијом, те се омогућава присаједињење к Германији аустријских њемаца. Приближење конзервативних и умјерених партија око владе облакшана смажење социјалдемократа.

У спољној политици, послје првог колебања, Вилхелм II стао је употребљавати начине Бисмаркове, са додатком нових, смјелијих и ненадних. И што је најчудније: велика културност Владара учинила је његову политику идеалнијом, не смањивши нимало њену практичност, што више, увеличавши ју! Од год. 1895 нема ниједне догађаја из кога њемачка не би извукла користи; не раширује се земљиште ниједне државе без награде њемачкој. Тако је она постала азијатском и аустралијском државом, игра важну улогу у јужној Африци, утрдила је свој искључив утицај у Аустро-угарској и Румуњској и задобила га у Турској.

Према тим резултатима владања Вилхелма II, страху Инглеца испред његовог доласка овамо није се чудити, и као да га догађаји оправдавају. Онако силна антигерманска струја бар у спољности прекинула је. Кажу, да су управитељима литова достављена таква саопштења, да су они одустали од свог правца. Говори се, да су се они обједили, да тако жељено споразумљење са Русијом, не може се никак о постићи. Нпротив да може доћи до франко-руско-њемачког зближења, које би било кобно Инглеској. Да се оно предугуди једино је средство зближење с њемачком, која једина може и која је готова да чува Британску империју од опасности, које јој пријете са стране Русије.

Дописник петроградског листа обратио је пажњу својих пријатељских инглеских политичара на несумњиви факт, што непријатељске руске замисли, кад би оне абилца постале, неназбежно се шћажу појавити кроз три године јужно-афричког рата. „Ваш аргумент потпуно је убједљив, — одговор је добио руски публициста — на жалост напој влади је поднесена документална свједоштва“ Руски публициста је надао, да се о подобним документима говорило и о доласку Цара Вилхелма г. 1899 кад је било телеграфично наређено инглеском посланику у Цариграду, да се престане противити њемачкој концесији на Бавадску жељезницу, а кашње су се ти

документи показивали простом фантазијом. — „Сада је, на жалост, то иначе“ — са удахом је био одговор.

Дописник „Н. Времена“ пише, да му је из доброг извора био достављен разговор између једног неутралног дипломате и компетентне њемачке особе, која се овако изразила: „Наша политика дуго се колебала између заштите наших интереса на разним тачкама земљског пара, у јужној Африци, јужној Америци, на далеком Истоку. Сада се она кристализирала: народна струја у нашој штампи показује један пут, ближи Исток. Тежње су наше чисто мирне, економске; оне захтевају подржаке и учвршћење Турске Турска ће са своје стране бити бодем, који ће сачувати мирни развјат Јевропе с те као и с друге стране. Инглеској је то у интересу не мање него њемачкој, и с тога је наше зближење природно, и оно годи интересима свих осталих јевропских држава.“ — „Да, Француска ће нам помоћи у ствари Бавадске жељезнице“ — овако је неутрални дипломата. њемачки дипломат на то се само осјећује.

Ово је добра опомена руског публицисте која се боји зла — али еда не буде тако!

О РУСКО-ИТАЛИЈАНСКОМ ТРГОВИНСКОМ УГОВОРУ

Римски дописник „Н. Времена“ по други пут пише о руско-италијанском трговинском уговору, који се има закључити. У првом свом чланку набрјао је све што би могла Русија дати Италији и Италија Русији, и користити отуда узјамне. Те мисли петроградског листа телеграфом су одма достављене главним италијанским листовима, и коментирање њихово показало како је то питање важно по Италију.

„Борнале ди Сибилија“ посветио је томе питању ред чланака, а Сибилија и уопште јужна Италија највише се ту заинтересује. Тај лист пише: „Ми жељимо, да наше трговинске комаре обилно проучу чланак „Н. Времена“, јер је одвраћа руске цијене за нас од великог претреса, тим више, што је она тако пространа, да може потпуно надокнадити наше губитке на другим цијенама У тој цијели Италија нема се колебати у давању царинских олакшица Русији, како би ова могла увести у Италију своје производе, које ова добива из других страна. Удружење трговинских комара треба да подигне питање о новим италијанско-руским тарифама, како би италијанска влада пружила Русији више речене ларинске олакшице, које треба да буду стране трговинског трката. Са своје стране земљорадници, виноградар и т. д. поглавито јужне Италије треба да енергично раде у том духу. Наше трговинске комаре, аграрне комисије, општинска вијећа и т. д. треба да упливишу на депутате, да они изнесу ово питање у парламенту.“ А други лист „Политика ди Комерцо“, официјални орган месинске трговинске комаре, заврши свој чланак овим ријечима: „Наша је влада дужна да дође до тако потребитог трката.“

Римски дописник петроградског листа хтио је да дознаде како о томе питању мисли и влада италијанска, па је тражио на ту сврху удјенцу код помоћника

министра иностраних дјела Алфреда Баћели, ком припадају сви трговинска питања и у којима је он веома компетентан. Г. Баћели се у суштини овако изразио руском дописнику: „Трговински односи између Русије и Италије до сада су веома непропорционални, и то на уштрб Италије. Русија нам доставља предмете прве потребе, као пшеницу и петролеум у износу између 100 до 150 милиона франака. Ми извозимо у Русију наше лимуне, наранче, мрамор, коралу, вино и т. д. у исптавом износу између 10 до 15 милиона франака. Већина ових предмета, који ничим не пријете мјесним руским интересима, оптерећени су огромним царинама, које често допиру до 200%, па и до 300% вриједности самог предмета, што значи, да је на нас ударена проибиштина тарифа. Обзиром на добре политичке односе италијанско-руске, пошто Италија и Русија немају никаквих међусобних тачака сукобљавача; обзиром на симпатије, које се све више и више шире између оба народа, а особито благодарној томе, што наш извоз не наноси никакве штете Русији, ми мислимо, да ћемо моћи доћи до жељеног трговинског трката, који може дати трговинским односима Италије и Русије важан значај, који они морају имати. До сада још није трговински тркат ступио у повитивне преговоре између двије владе, али се ми надамо у добар успјех, ако руска влада изрази такву наклоност, као ми.“ Поред владиног дјеловања г. Баћели приваја, да је ту потребита и приватна иницијатива, која игра још важнију улогу од владине. „Кад сам био помоћник министра трговине и индустрије — он је наставио — ја сам мислио послати у Русију трговинског делегата, каквог има Италија у Цариграду и по другим мјестима. Моја се намера није навијенила и ја мислим да би таква делегат могао ограничати посредовања и облакшати упознавање с италијанским провајерима, помоћу покретних паломжаба. Такође би било корисно савремено приредити руску изложбу у Италији а италијанску у Русији. И тако приватна иницијатива и наше трговинске комаре могу с успјехом помоћи италијанској влади, која понављам, нада се да ће наћи пута да закључи трговински тркат са Русијом.“

Римски дописник наставља: „Ми Руси треба да напустимо предрасуде и погледе односно Италије, као на земљу сиромашну у сваком погледу. Садашња њевина радност шири се на све гране произвађања и у многим случајевима она може служити образцем и другим. И ако Италија још није завела мјесто међу великим индустријалним земљама, ипак је у кратко вријеме подига своју индустрију на висину, која заслужује пажње, у пркос оскудице капитала, угља и изванредних пореза. Ова посљедња препрека још постоји, али италијанске капитале умножавају инострани, а оскудицу угља накнађује у велике примјена електричне силе. Број изложбаб савакросних умножава се у Италији сваке године, и појављује се с дана на дан тежња ширења њине трговине, и симптоми енергије Италијанаца. У Милану је отворен трговачки универзитет, по образцу инглеских, гдје млади људи могу добити потпуно трговинско образовање и научити стране језике. Како руска

Добровољна Флота намјерава дотипати италијанске обале, зар не би требало завести у Напуљу руску трговинску агентуру, одакле би се могли подићи по већим центрима, као у Риму, Милану, Торину, Венецији и т. д. магацини, гдје би се налазили развојени руски производи? При свршетку споменутог, да у Италији већ постоје двије установе, које служе везом између Италије и Русије То је руска банка у Бенови и Миланско друштво за развјат трговинских односа са Русијом. Обје ове установе могу пружити не мало услуга у овом трговинском питању.“

Књижевност, умјетност и просвјета.

† Буро Поповић Главни школски надзорник

Као што је у прошлом броју овог листа наглашено, и још једна рака сакри од нас посмртне остатке једног између најзаолуженијих радника на нашем просвјетном развјату, са којим у тијесној вези стоји цјелокупан развој основне наше наставе кроз скоро пуни период прошлог вијека. Главни надзорник црногорских основних школа није више жив: испустио је своју племениту, родољубиву, поштену душу, у кругу своје породице и браће, а биланан многобројним свијетом оба пола из мјеста и околине.

Покојни се Буро родио 18 марта 1846. У кући свога оца, доброг и честитог попа Лава, напледно је дијење аметке душевних својстава у правцу части, поштења и страха Божијег. Као момче, од 15 година, одведе га његов старији брат Филип, већ кандидат Дух. Академије, а професор цетињске Богословије, у Русију, те и наш Буро у престоницу Петрограду започе своје школовање. Послије дужије године, ојетивши, да му строги сјеверни климат поремети здравље, млади Буро напусти даље школовање и у науку мушке снаге, с тешким болом у души, мораде се вратити у домовину, гдје се наскоро опорави, и понуди за народног учитеља овдје, на Цетињу, а затим, према народним потребама, на Грахову, Црмници и Никшићу и за све то вријеме показа се као узорни трудбеник, обдан вољом, љубављу и истрајношћу, чим с правом стече привјенство међу осталим својим друговима, и у свима важнијим питањима народне школе тражаше се његов глас. Оно тврди и та околност, што у два пута одабран би као заступник: у Биограду и Загребу — онамо при пунољеству напљедног кнеза, а овамо на учитељској скупштини.

Најуговоритији учитељ народних и будилац његове свијести, наш сретни Књаз Господар, добро појимајући врућу покојникову оданост тешком, на узвишеном учитељском повину, као и његов истрајан, умјетан и успјешан ток обуке, којим се привидно развијају младе снаге наше орпчачи — повјери учитељу Буро надзорништво над свима основним школама у Црној Гори, и од тога доба (1884 г.), па до посљедњег куца срца свог свим се бишем својим уживи у тешку нову дуж-

Бријега у пројсоју главнице Кисјелице смјештено је село Кисјелица од 26 кућа; ту су стојали прије овдје, који данас живе, браства: Барзић, Мачиновић и Јелавић. Потоњег Јелавића истјерао је из куће Вујо Станојевић, од кога су данашњи Кисјеличани; онај притиштен силом Вујовом морао је оставити своју кућу и поћи на, спаливши те њоћ кад је утекао сва жита, која је нашао на њивама кисјеличким.

Кисјелицу од Пељевог Бријега раздваја једна коса нивораван и поток Мужица, који се слијева у Змињак па у „Језерце“, а Вилац одваја од Пељевог бријега „дада“, која води ка Васојевиће и Подгорци у ту на пелесковичачком худуту находе се два хаџа, који поред те њихове својине, што су најпримитивнијег уређења, имају повластицу продавати сијено и пиће, поглавито дренову ракију, која се ту јак о продуцира, а поћек од медовина, као домаћи производ. Међу Пељеви бријегима и Вапцем находе се остатци прашњег села Вршицаја, одакле су, како кажу, Турмановићи, од којих су данашњи Турчићи у Загарцу у Катунској нахији и Турчани у Приморију, у Спичу, који су се раселили баш у оно доба, кад и они из Бельеestre ушљед „сухограда“ За један сахат пешачког хода у исток од Пељевог Бријега међу брдом Вршицаја и Борово Брдо, гдје је било исто истога имена, одакле су Страхињићи, чии поглавита Вуксан носи историјско име као јунак и четоговоја, находи се село од 22 куће Селашница, која сачињана своју засебну опшину, и ту скоро је подигла на свој трошак цркву, храм св. Николе.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БРАТОНОЖИЋИ

а) Географија.

(Наставак)

Главно с;едишно мјесто у Братоножичима је Пеље Бријег, са 62 куће, коме припада Змињак и Волгестра, и то се рачуна једна општина; ту се налази саборна црква св. Јована Братоножића, храм св. Николе, пред којим се купу панађур сваке године на Спасов дан. У непосредној близини цркве на мјесту званом Лексанића налази се четворо разредна основна школа, која је сagraђена инглинским тротком 1885 год., а постоји од 1869 г., рачунајући годину кад је одређен био државни учитељ. На Пељевог Бријега била је древна црква братоношка, храм св. Николе, од кога да нас постоји само рпа камена као обиљежје; у томе храму је митрополит црногорски Рувин Болевнћ кретио по обреду православно цркве Лава Дрекалова, војводу кучког и вјенача га са Маром, кћером Пеја Станојевића, војводе братоношког. Змињак се налази неколико — до 10 минута — западно од Пељева Бријега; то је један повећи до, у коме данас станује неколико пељевијех домова, а пријед су ту стојали Барзићи и Јелавићи, пилперског поријекла, које су у доцнијој доби Пељевићани исељерали и њихово имање узурпирали. Змињак се рачуна најбогатије мјесто у Братоножичима. Постоји и данас ирека, која карактерише аманачко богатство: „иди у Змињак, ако хоћеш да се наједеш хљеба.“ У Змињцу постоји једна повећа локва, у којој се накупи вода са околиних бргова; њу

може само сушно љето пресушити и зову је „Језерце.“ служи им за напојницу стоке дотим на Пељевог Бријега међу црквом и школом постоји једна вјештачка локва, која је грађена у незапамћено вријеме, а говори се, да је 70 мртвијех пало на њено дно кад се направила. И ова као и прва служи за напојницу стоке, јер друге, осим атмосферске воде, коју на вјештачки начин купе у локве и бистерије, у цијелима Братоножичима нема; зато у сваком братоношком селу постоји по једна вјештачка локва, која би имала до 10 метара у пречнику, за напојницу стоке, а свака кућа или 2—3 вједно имају по једну бистерију под стрехом своје куће, у коју се слијева вода у вријеме кише са крова куће, и та вода служи за пиће и остале домаће потребе осим прања; а за прање узимају воду са локва, на којима постоје једна врата са неколико скалница а с једне и друге стране вних дрвена корита и плоча за прање рубља — из дрвенијех корита пије се крупнија мрва, лочив ситнија може пити непосредно. Осим овдјех локва има свака општина по један повећи општински убао, којим се служе љети, кад престане вода у овим посебним бистеријама и кад се има каква општинска посла. Таквих ублова код цркве има 2, којима се служи школа и црква и путници. Бельеестра одстоји од Пељевог Бријега више од по сахата хода у сјеверо-исток. И она као и Змињак насељена је у доцнијој доби са Пељевићанима; ту постоји једна стара црквица али се не зна којему је свецу посвећена била; одакле су по народној традицији данашњи Крњичани у Црмничкој нахији. Стари становници Бельеестре исељели су се ушљед великог сјеверног вјетра, кога су звали „сухоград“, а то је било у оно доба, кад се тек погдје-гдје почела

указивати пушка, јер поц, од кога су се изродили данашњи Крњичани, као што они сами приповиједају, кад је дошао од Боље сестре за Кринице, нашао је у свом путу на Пламеници у Зети једно зетско пастирче, гдје пушком гађе птице. Кад ју је видио зачудио се и замолити је пастирче, да му је прода, како би се брањо од непријатељског насртаја у свом путу, што овај и учини. Сва непокретна имаовина старих становника Бельеестре остала је у мирас браственоу Баљевића за сјеме, које су им из два маха давали. Прво су посјадани били па како је дуго и јако дувао сјевер то није могло нићи; друго су узели у Баљевића и самљели у жврњима па од њега направили брашњенике и пошли куд који; од њих је свм поп са два сина обрнуо Зетом па преко Скидарског Језера дошао у Кринице и ту се населио и од њега се изродило данашњи Крњичани осим Вучирака и они су се тек наиз три године почели женити међу собом; за друге се не зна куд су пошли.

До Пељевог Бријега мало југоисточно у једном правцу, дотим Пеље Бријег се налази на висоравни, смјештено је село Вилац са 31 доком, гдје се, како причају, населио Брато (од кога проишходе данашњи Братоножичи) и одатле су се раселили Братови потоци, данашњи Братоножичи. Уза сема Вилац с југоисточне стране уз страну брда Парча и Пошове (Страме, простирало се старо село Парча, чии се трагови још јасно данас појављују и многе су куће надовидане на привјем. Дуварови тих кућа били су сухомеђи, али тако вјешто сазидани, да се данашњи зидари изненађују умјетнијим тих прашњих зидара. Одатле су по предању Шошковићи, који данас живе у нахији у Васојевићима. Сјевер западно од Пељевог

ност, која му напомињаше велику одговорност, на којој почива срећа нараштаја.

Повињавајући добро дух, живот и потребе отаџбине, а пратећи будно цјелокупан развој свесрпске наставе, покојник, на основу постојећих наставних планова, изведе нови, подробнији, подеснији и прилагођенији новијој доби, на коју паде и одблијеск новијег напретка: унесе у њ много упуштава, напомена, наредба, које у фрагментима шаљаше, као и разне темате у разноликим сијеровина науке и васпитања, чим постигаше подручно учитељство на самостално мишљење и самоусавршавање. Овакве теме читале би се на заједничким скупуштинама, којима би покојник мудро предсјезавао и руковао: критиковале би се, браниле, допуњавале, што знатно помагаше поштравању мисаоне области. На крају школске године виђенији учитељима повјераваше улогу ревизора над извјесним бројем школа, за које већ удесно бијаше подесно упуство, према којем се, без тешкоће, изводи правилан закључак свестраног школског рада, напретка, или застојања у методичном развијању наставног градива и савјесног вршења учитељске дужности у школи и ван ње.

У пошљедњем деценијуму својег живота и рада приступи остварењу дачко увиђене потребе, у изради школских уџбеника, који би одговарали степену дјечијег развјетка, народном духу и земаљским приликама, те, по највишем одобрењу Нег. Кр. Вис. Господара — Књаза, организује школску комисију, којој је све вријеме пре-сјезавао. За извађање овако важнег преду-аећа позове окружнипом на рад све учи-тељство и просвјетне снаге, те неки сами, а неки у друштву, израдише дотичне уџбе-нике. У броју оваких и сам је покојник, што је веома природно, узвешу и обзир његово скоро полујеквено искуство. Ова-квјем начином наша младјез има у својим рукама скоро све уџбенике.

За све вријеме свога старјешинства покојник је родитељском љубављу пригр-лио био све учитељство, односећи се к њима, као добар, нежан отац према својој дјечи, преносећи се вруће у њихов тешки положај и свом моћу радећи на ојачању њиховог благостања и животног опстанка. Ово се крниса оним епохалним чином, када сретни Господар потврди закон о учитељским платама и пензијама.

Приватан живот покојников служи увором часног грађанина и друга, савјетника и тјешитеља, чим стече свеопшту љубав и поштовање. Ово се најјаче испо-љило при пошљедњем опроштају: листовом Цетиње, мушко и женско, старо и мла-до оба пола, као и из све околине, слегло се бијаше, да уз сузе породице, своје и браћевника придружи своју сузу, у мјесто пошљедње „а Богом!“ Све школе: основне и средње, мушке и женске са тужним „свјати Боже!“ пратише мртвачки сандук. — Наведено је нешто из опроштајног говора г-на учитеља Бољевића пред женском основном школом.

У идућем броју донијећемо говор г. А. Јовићевића, ријечког учитеља, изговорен над гробом покојниковим.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 6 децембра.

Цетињска Читалица и Горски Вијенац) приредили су уочи Никољдана сече-зану забаву са играњем у част имендана Б. Кр. В. Књаза Господара са овим про-грамом: 1. Химна Црногорска, уз пратњу оркестра пјева хор. 2. Увертура из „Норве“ од Белинија, изводи оркестра, 3. „Там гдје стоји“ од Лисенског, уз пратњу оркестра пјева хор. 4. Пјесма о Пјесми од З. Ј. Јовановића, декламује г. П. Перовић, 5. Увер-тура из „Дон Жуана“ од Моцарта, изводи оркестра. 6. „За Дом“ од Абта, уз прат-њу оркестра пјева хор. 7. Увертура из „Фигарове свадбе“ од Моцарта, изводи ор-кестра. 8. „Драшко на Млетак“ (с пјева-њем уз гусле) одлоик из „Г. В.“ прика-зују * *. Сви комади су са добрим успјехом извршени. За тим је слиједила игра-ња. Кућа је била пуна одлично публике. Њ. Њ. В. В. Књаз Мирко и Књагиња Ната-лија почастили су забаву својим присуством у дворској ложи.

† Јово Дреч

Јово Дреч, дворски апотекар, послје дуге болести, преминуо је у четвртак. Рођен у Мостару 1844, био је одличан ђак у мјесној српској школи, гдје га је као таквога упознао учени Рус Гилфердинг, кад је путовао по нашим крајевима, и заискао га у родитеља, који му га повјерише, да га васпита. Тако је по-којник свршио гимназију у Петрограду, пажен у кући Гилфердинга, као да је био њихово дијете. Из гимназије прешао је на универзитет, гдје је учио медицинске науке. Тада је већ био завладао покрет Уједиње-не Српске Омладине особито међу универси-тетским ђацима, и наш Јово оставља Петро-град, па у Мостару отвара апотеку, одакле је мисао непосредно радити за Српство. Кад

је у Херцеговини букнула буна г. 1875 а Јово Дреч, у договору са још неколико Мо-старца, једне ноћи тајно бјежи у Метковиће. Одакле је дошао на Цетиње, гдје ступа у руски Црвени Крст, у ком служи за ври-јеме пошљедњег нашег рата, пружајући по-бојштима прву његу нашим рјешеницима. Послије рата остаје на Цетињу као први апотекар државне апотеке, коју је кашње откупио, и добио наслов дворског апотекара.

Вада ватрени патриота, уживао је велико повјерење међу херцеговачким уско-цима, којима је била вазда створена њего-ва кућа Уопште је био дружеван и попу-ларан у народу, а у вишим круговима до-бро виђен. Какву је наклоност био стекао код Књажевске Породице те је посвједочи-ла висока пажња, која га је у дугој болести највише и лијечила.

Покојника оплакују његови синовици у Мостару, од којих је један сијош дошао, и многобројни рођаци, кунови и пријатељи. Данае ће му спровод бити.

Покој његовој доброј српској души, и лака му била ова земља коју је вјерно слу-жио и ватрено љубио!

— Из Колашина шишу нам:

Тужни глас, да је преминуо г. Ђуро Поповић, наш главни школски надзорник, потресао је све учитеље ове нахије, који су се одма други дан, 26 новембра оvdје сакупили и држали заукојној службу са парастосом. Послије богослужења г. Алекса Чукић држао сходни говор, панијешу у кратким цртама покојников рад, који је служио на корист наших основних школа и учитеља. Осим учитеља и ученика парастосу је била присутна и сна интелеген-ција из овога мјеста.

Покојниково наадашње са сваком родитељско ошхођење учинило је, те га је за то свако, ко га је познавао, љубио и по-штовао, а особито учитеље. Његова особита наклоност к учитељском удружењу морачке нахије учинила је, те је исто послужило за углед учитељима осталих нахија, и за то ће исто сачувати најбољу успомену о жаслужном покојнику.

Свепошћу нека му подари пламенитој души рајско насеље.

— Из Љуботиња примили смо да штампамо сљедећи позив:

Поводом сврти уваженога Ђура По-повића, главног школског надзорника, по-зивају се чланови Ријечкога Учитељскога Удружења да 15 о. м. буду присутни ванредној сједници на Ријечи, гдје ће „Удружење“ тога дана одржати парастос заслужном покојнику.

У п р а в а
Ријечкога Учитељскога Удружења.

Телеграми Бечког „Нор. Бира“.

ПЕТРОГРАД, 1 децембра. — „Правитељс. Вјесник“ доноси подуже владино саопштење о положају у Македонији и о дипломатским кора-цима царске владе, да се увдружи мир на Балкану. Бугарска и Србија биле су савјетоване, да ставу на пут опасној агитацији разних комитета. Русију у томе подржава одобравање осталих велесила. Аустро-угарски посланици у Цариграду придружио се руском посланику у захтјевању реформа за Македонију, усљед спо-раума руско-аустријског од г. 1897. Царска влада се вада да ће Пор-та све потребите мјере предувети у ко-рист хришћанског становништва, како би се што прије умирило, што би било најбоље средство, да Турска предупреди опасне компликације.

БЕРЛИН, 1 децембра. — Одго-вор Венецуеле на ултиматум одбија га у свим тачкама. Сви венецуелски бродови уваћени су.

— Рајхстаг је примио са 202 против 100 гласова укупни пројект тарифа са дотичним исправкама, уз вику мањине: „пфуј!“

БЕЧ, 2 децембра. — Цар Франц Јосиф поконио је Бялову своју сли-ку у знак признања за обновљење тројног савеза.

БЕРЛИН, 2 децембра. — Цар Вилхелм је дао Бялову орден Хо-хенцолерна.

РИМ, 2 децембра. — Италијски министар у Караксу журно је затра-жио исплату дугова италијанским поданицима.

ЊУЈОРК, 2 децембра. — По депеши из Пуерто-Кабело савезничко бродовље отпочело је бомбардирање

тврђаве, која је на првих мах одго-варала па умукла. Град није пре-трпио штете.

ПЕТРОГРАД, 2 децембра. — „Политише“ доноси да ће брво граф Ламздорф у Беч, да се престаси Цару Францу Јосифу.

ЛАГВАЈИРА, 2 дец. — Тврђа-ву у Пуерт Кабелу заузела је савез-ничка војска.

БЕЧ, 3 децембра. — „Фремден-блат“ вели да саопштење „Правитељ. Вјесника“ и престојећи долазак Лам-зорфа у Беч показује Турској и оста-лим државама, да Русија и Аустро-Угарска заједнички раде у балкан-ским питањима. Споразум с Русијом г. 1897 био је драгоцен за мирни развјатак Истока и јамчи успјех са-дашње акције држава у тежњи лока-лизирања пожара на прољеће. Не утиче се на унутрашњу политику балкан-ских држава, али се не може допу-стити да разни комитети из Био-града или Софије тајно потпомажу шенир.

РИМ, 3 дец. — Пренети је од-говорио у камари да није примио никакву објаву прекидања трговин-ских уговора, али мисли да ће бити обвљних потешкоћа са Немачком. Односно Аустро-угарске не зна как-ве су њезије одлуке Италија ће учествовати у операцијама немачко-инглеским против Венецуеле.

ЦАРИГРАД, 3 дец. — Неки посланици били би учинила пре-ставке против административних ре-форма у Македонији приликом обич-них посјета, али није било никаква званичног корака до сада.

БИОГРАД, 3 дец. — Листови говоре са ресервом о састанку Ци-цар-Марковића са пуковником Јан-ковим.

ЦАРИГРАД, 3 дец. — Пор-та је управила посланицима окружницу, саопштавајући велесилама, да је Пор-та примила савјете односно јер-ропских провинција, усљед унеми-равајућег положаја, која је створио македонски комитет, ком је столица у Софији. Ту агитацију треба угу-шити за установити мир. Саопштење руске владе у „Прав. Вјеснику“ учинило је утисак у Илдану.

СОФИЈА, 3 дец. — „Агенција Бугарска“ доноси, да су 24 маке-донска радника, који су се мирно враћали у Македонију, убијени тур-ском пограничном патролом код Ду-бинце.

СОФИЈА, 4 дец. — Собрање је одобрило кредит од 55000 за при-бјегле Македонце.

ЦАРИГРАД, 4 дец. — У окру-жници Портној велесилама вели се да је неправедно чинити Порту од-говорном за будуће компликације, које могу бити изаване само ору-жаним четима, које долазе из Бугар-ске. Ова ситуација има извор у Ам-бицији Бугарске. Пор-та одбија одго-ворност за револуционарни покрет.

КАРАКАС, 5 децембра. — У-сљед негативног одговора на мемо-ријум министра италијског односно рекламација италијских, прекинути су дипломатски односи италијско-венецуелски. Министар италијски от-путовао.

БЕЧ, 5 децембра. — Град Андисхан (у провинцији Фергана ру-ског Туркестана) сасвим је уништен потресом. Још се не зна број жртава.

ЛОНДОН, 5 децембра. — Вал-фур је одговорио у доњој кући да Инглеска не намјерава искрцавати војску у Венецуелу или окупирати земљиште њено.

СОФИЈА, 5 децембра. — Руски Цар је поконио 10,000 рубаља за прибјегле Македонце.

ВАШИНГТОН, 6 децембра. — Пресједник Кастро дао је министру американском Бовену опуномоћење да ријеша питање са Немачком и Инглеском.

ЊУЈОРК, 6 децембра. — Дошла је депеша из Каракаса, да Венецу-

ела пристаје на све, осим територи-јалне накнаде. Предложен је мини-стар американски за арбитра.

БИОГРАД, 6 децембра. — Ли-стови доноси вијест, да ће Ламздорф доћи у Биоград 10/12. одакле ће поћи у Ниш, гдје се краљ налази. Из Ниша Ламздорф иде у Софију. Листови поздрављају долазак Лам-дорфа најтоплије као нови драго-цјени доказ пријатељства Русије према Србији и њеном Суверену.

Приватне Објаве.

ОБЈАВА.

Продајем из слободне руке моју имовину, двије двокатне куће и сву земљу коју имам, ко жели купити, нека се при-јави потписатоме.

Сп у ж, 14. Новембра 1902.

Симон Марнов Вукотић.

Р. 29

Бр. 86

3—8

ОБЈАВА.

Пресудом Првог Одјељења Апелаци-оног Суда Нег. Величанства, изреченом 1-ог децембра текућег, оповицајући пресуду Тргодачког Суда Нег. Величанства од 7 јануара 1902, у распри између:

Др. Алфреда Парниса у заступању Давида Томсона, против

трговаца: Густава Голшера, Цемса Гол-шера, Вилиама Голшера и Емила Хамера, било је друштво звано: „The Anglo-Monte-negrin Trading Company Limited“, постојеће међу парничарима, проглашено разријеше-ним, а за опуномоћене рачунице вршиоце, према обвезама које закон наређује, назна-чени су трговац Гаetano Милер и гор-речени трговац Емил Хамер, бивши управитељ поменутог друштва.

Из регистра Висих Судова Његовог, Величанства.

Сриједа, 3. децембра 1902.

Not. Riccardo Manara

Dep. Registrator.

A V V I S O.

Con sentenza della Prim' Aula della Corte d' Appello di Sua Maestà profertita il 1-o dicembre corrente, revocatoria di quella della Corte di Commercio di Sua Maestà del 7 gennaio 1902 nella causa:

„Dr. Alfredo Parnis in rappresentanza di David Thomson

— vs. —

Negozianti Gustav Goller, James Goller, William Goller, ed Emil Hammer“

fu la società denominata „The Anglo-Monte-negrin Trading Company Limited“, fra i contendenti esistente, dichiarata sciolta, e ne furono nominati stralciarii, sotto gli obblighi dalla legge imposti, il Negoziante Gaetano Miller ed il detto Negoziante Emil Hammer, già amministratore della Società suddetta.

Dal Registro delle Corti Superiori di Sua Maestà.

Mercoledì, 3 Dicembre 1902.

Not. Riccardo Manara

Dep. Registratore.

Р. 202

Бр 90

1—6

Главна овлашћена интернационална Агенција за путовање.

БРАЋА БАНАЦ

у Дубровнику

За преважање паробродом и жељез-ницом уз обављене цијене:

из Дубровника за Нев-Јорк преко Хавре
" " " С. Франциско (Калифор-нија) преко Хавре;
" " " Аласка;
" " " Монтевидео и Буенос-Аирес;
" " " Пунта Арена;
" " " Валпараисо;
" " " Икике;
" " " Оакланд;
" " " Нев-Зеланд;
" " " Аустралију.

За путне карте, цијене и поближе обавијести треба се обратити истој Аген-цији или ти за даље извјештаје код госп-Штира Јовановића у Котору.

Р 66

Бр. 91

1—12